

Husz MáriaPTE, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési
Kar, Kultúratudományi Intézet

AFUE projekt: a nevelőszülő szakképesítés megújítása francia modell átültetésével három kelet-közép-európai országban

2009 decemberétől 2011 végéig zajlott az Európai Unió Oktatásiügyi és Kulturális Igazgatósága Egész életen át tartó oktatás és képzés – Leonardo da Vinci programja keretében az „AFUE” innováció-transzfer projekt (1), amely három kelet-közép-európai országban alkalmazza a francia nevelőszülői szakképesítést. A közös európai képzési tér és a kompatibilis, egységes képesítések kialakításának követelménye szembesül a régi és újabb tagországok eltérő szakképzési és gyermekvédelmi filozófiájával, jogszabályozásával és intézményrendszerével.

A magyar és az európai szociális ágazat és a szakképzési rendszerek megújulása szempontjából is jelentős az a nemzetközi projekt, amely a Leonardo program keretében célul tűzte a nevelőszülők szakképzésének átalakítását. Az egész életen át tartó tanulás módjának és lehetőségeinek kimunkálása folyamán az oktatási és szakképzési szakpolitikákhoz hangolódó egyik célravezető, operatív módszere az ágazati munkacsoportok nemzetközi projektmunkája.

Az Egyesült Nemzetek gyermekek jogairól szóló egyezménye a gyermekvédelem alapszövegeként elismeri, hogy a gyermekeknek joguk van a saját családjukban való életre. A gyermekek intézetben való gondozása, nevelése csak legvégső megoldásként merülhet fel.

Az Európa Tanács 2003. március 5-i, parlamenti ülésén (2), a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek sorsának javítása érdekében az országokat felkérte az intézeti rendszer csökkentését és a gyermekek családi környezetének helyreállítását célzó tevékeny politika kialakítására. Másrészt felhívta a figyelmet a gyakorló nevelőszülők képzettségi szintjének folyamatos javítására, amennyiben szükséges, külföldi partnerek segítségével.

Kelet-Közép-Európa az utóbbi 20 évben jelentős politikai, gazdasági és társadalmi változásokon ment keresztül, melyek alapján változtatták meg a népesség jövedelem-eloszlását. Bulgáriában intézményesítették az elhagyott gyermekek elhelyezési gyakorlatát, a szakképzettek száma jóval alulmarad a gyermekek különleges szükségleteinek kielégítésére elegendőnél. Szükségessé vált a gondozásba vételre vonatkozó alternatív megoldások bevezetése, S.O.S. Gyermekfalvak, napközi otthonok létrehozásával. Romániában a születések számának a '60-as években bekövetkező jelentős visszaesése után a kormány a születések számát növelő politikát vezetett be, lehetővé téve a családok számára a gyermek intézetben való elhelyezését állami költségen. (3) Magyarországon a 3376101000000000 azonosító számú, 'hivatásos nevelőszülő' megnevezésű kompetencia-alapú nemzeti szakképesítés szakmai követelménymoduljait a 15/2008 (VIII.13) sz. SZMM rendelet szabályozza.

Franciaországban a nevelőszülő állami szakképesítés új jogi státusszal ruházta fel a nevelőszülőket, javít a gondozásba vétel minőségén, bővíti a képesítés megszerzésének lehetőségét, valamint a kötelező képzés tananyagát, és biztonságossá teszi a szakemberek státuszát. A törvény, amely teljes egészében 2007. január 1-jén lépett hatályba, lehetővé teszi a szakképzettség megszerzését azon nevelőszülők számára, akik a szociális és családi ellátás törvénykönyvének L. 421.15 cikkében szereplő, kötelező alapképzést elvégezték. A Franciaországban dolgozó 46 800 hivatásos nevelőszülő közel 65 000 gyermeket fogad (átlagban 1,7 gyermek minden befogadó családnál), 10-ből 9-et bírósági döntés következtében. Az állami nevelőszülő bizonyítvány igazolja a szükséges kompetenciákat kiskorúak vagy fiatal felnőttek saját otthonában, saját családi közösségében való állandó befogadásához, a gyermeknek nyújtott szociális és nevelési szakellátás keretében. Az állami nevelőszülő képesítés megszerzésére felkészítő képzés – az európai képesítési keretrendszernek megfelelő módon – szakmai referenciagyűjteményre, feladatprofilra épül (amely magába foglalja a szakma meghatározását, a tevékenységek értelmezését, valamint a kompetenciákra vonatkozó referenciagyűjteményt, tulajdonságprofil), s szabályozza a kompetenciák megszerzését igazoló szakképesítés rendszerét. Ennek a szakképzésnek az adaptálása az AFUE projekt célja.

Az Európai Képesítési Keretrendszer és a Nemzeti Képesítési Keretrendszerek kidolgozása Európában

A nevelőszülő szakma jelenleg eltérő mértékben professzionalizált a tagországokban, a pedagógiai eszközök és források nem adaptáltak, a létező szakképzési programok és vizsgarendszerek nem felelnek meg a kompetencia-alapú Európai Képesítési Keretrendszernek (EKKR, a francia CEC). A közös képesítési keretrendszer megvalósítását 32 oktatási és képzési miniszter 2008. április 23-án fogadta el, ösztönözve a tagállamokat a 2012. évi bevezetésre. (4) A kredit-alapú európai moduláris programok (European Credit Transfer and Accumulation, a francia ECVET) alkalmazását a szakmai képzésekre, alapképzésekre az Európai Unió oktatáspolitikája 2016-ra irányozta elő. Ennek jelentősége abban áll, hogy meta-keretként lehetőséget ad a bizonyítványok összehasonlíthatóságára országhatárokon túl is, a tájékozódás, a kredit-alkalmazási mechanizmusok és a minőségbiztosítás elveinek meghatározásával elérhetővé teszi az átláthatóságot mind nemzeti, ágazati, mind pedig nemzetközi szinten. (5) Az EKKR nyolc közös európai referenciaszint segítségével viszonyítja egymáshoz a különböző országok nemzeti képesítési rendszereit és keretrendszereit. A nyolc szint a képesítések teljes skáláját lefedi, az alapozó szintektől (1. szint, például közoktatási végbizonyítványok) a felsőbb szintekig (8. szint, például doktori cím). Az EKKR a tanulás eredményeit hangsúlyozza, nem pedig a tanulási bemenetre összpontosít, mint a tanulási idő hossza. A tanulási eredményeket három kategória szerint határozza meg: tudás, készségek és kompetenciák szempontjából.

Az EKKR növeli az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférést, közös referenciapontot hoz létre, amelyben kombinálhatók a különböző környezetekben – akár formális, informális, non-formális tanulás, vagy munka során –, illetve különböző országokban szerzett tanulási eredmények. Hozzájárul az oktatási és képzési intézmények közötti akadályok lebontásához.

Az országok többsége átfogó összefüggéseket mutató, átjárható oktatási és képzési rendszerek kialakítására törekszik, olyan összefüggő keretrendszer kiépítésén dolgozik, amely a képesítések összes szintjét és típusát lefedi, és a közöttük lévő kapcsolódásokat elmélyíti. A pillanatnyilag eltérő mértékben kidolgozott Nemzeti Képesítési Keretrendszerek különbözőnek céljaikban és kialakítási struktúrájukban, de megegyeznek abban, hogy meghatározott képzési szintekkel és a szinteket leíró deskriptorokkal operálnak, amelyeknek a tanulási eredményeken kell alapulniuk. (6) Az EKKR-t adaptáló folyama-

tokba bevonják az érdekeltek széles körét az oktatás, a képzés és a foglalkoztatás területéről.

Az AFUE projekt célrendszere

A Transfert de la Certification Française Assistant familial: AFUE munkacímű Leonardo-projekt fő feladata egy olyan kompetencia-alapú, moduláris, az Európai Képzési Keretrendszernek megfelelő, integrált képzési program közös európai eszközeinek a kidolgozása, amely a kompetenciák átláthatóságát és kölcsönös elismerését célozza – a nevelőszülő szakma területén.

A projekt elsődleges célcsoportjai azok a három partner országban praktizáló és leendő nevelőszülők, akiknek jelentős szakmai fejlődésre van szükségük. Ugyancsak a képzőintézmények képzési szakemberei, akiknek gyakorlata országonként különböző, és akiknek nem minden esetben áll megfelelő pedagógiai forrás, módszertani eszköztár a rendelkezésükre. Tágabb értelemben a szociális szektorban és a gyermekvédelemben dolgozók. A végső célcsoport pedig a szociálisan védelemre szoruló gyermekek összessége.

A transzfer megvalósításához szükséges a segítő kapcsolat fejlődését gátló akadályok azonosítása a különböző országokban; alkalmazni és átültetni a képzés tananyagának kialakítását, népszerűsíteni a segítő kapcsolat eszközöként elkészült megfelelő, megújított képzési kínálatot; részletesebben meghatározni a családba fogadáshoz kötődő problémák fogalmi hátterét, azonosítani a szereplőket; összhangba hozni a meglévő ismereteket és megkönnyíteni a problémamegoldást ezen a területen.

Munkaforma: a partnerség és a szerepek felosztása a kutatói konzorciumot alkotó nemzeti munkacsoportok között

A kutatói konzorcium négy ország (Bulgária, Románia, Magyarország és Franciaország) 11 partnerszervezetéből áll, szakképzési és továbbképző központok, tanácsadó irodák, egyetemek, egyesületek, alapítványok, amelyek különféle szinteken – kutatás, adaptáció, szolgáltatás, értékelés, transzfer – működnek együtt. A projekt által kidolgozott eljárás a nevelőszülő hivatást érintő szakmai tevékenységekre vonatkozóan a kompetencia alapú, moduláris, kreditrendszerű szakképzés előírásaira épül, amely az Europass bizonyítvány megszerzését célozza. (7) A projekt céljai, az elérésükért beindított tevékenységek típusai, az érintett ágazatok, a felhasználók és a résztvevők sokszínűsége, a támogató partnerek és intézmények száma és összetettsége jól felépített szervezet és szigorú irányítást igényelt. (8)

A projekt szakaszai és eredményei

A projekt három munkaszakaszra épült. Az első fázisban felmérte, feldolgozta, közvetítette a résztvevő országok között a gyermekvédelemmel, a nevelőszülői ellátással kapcsolatos helyzetet, összevetette a jogi szabályozást, a szakember-ellátottságot, a gyermekvédelmi szakemberek tapasztalatát, a nevelt gyermekek adatait, helyzetét, a létező családi asszisztens-típusú munka jellegét, az erősségeket és gyengeségeket, a hozzáférhető képzéseket, a képző intézményeket és az oktatókat. A második fázisban a kutatások eredményei alapján tartalmi és gyakorlati koncepciót állított fel a transzfer lehetőségéről, az európai szakképzési keretrendszernek megfelelő képzés-innováció adaptációjának módjáról. A harmadik fázisban a partner országok operacionalizálják, transzferálják és promotálják az új típusú képzést.

A munkaszakaszok empirikus és elméleti kutatásainak eredményeként a következő tanulmányok és dokumentumok hozzáférhetők francia, bolgár, magyar és román nyel-

ven: (1) Állapotrajz és diagnózis a szociális nevelő gondoskodásról a nevelő családokban, a létező képzések és a képzési szükségletek áttekintése a három kedvezményezett országban. Európai szintézis. (2) Átvihetőségi tanulmány az állapotrajz alapján. A szakmai referenciák, feladatprofil és kompetenciaprofil kidolgozása. A családi asszisztens képzés tartalmainak európai szintézise. Pedagógiai eszközök, tananyagok összegyűjtése és megosztása a partner országok között. (3) Európai képzési program az oktatók számára a források átvételével, web-portál létrehozása, CD-ROOM és nyomtatott dokumentumok 1000 példányban az előállított oktatási termékek közzétételére. A záródokumentumot angol nyelven is közzéteszik.

Az AFUE projekt lehetővé teszi a képzések megalkotásához használt eszközök együttesének részben vagy egészben történő felhasználását, valamint európai referenciákkal rendelkező nemzeti képzési programoknak a kidolgozását.

Kompetencia-alapú megközelítés a projekt vezérfonala

A kompetencia-alapú megközelítésen (APC) alapuló pedagógiai kultúra a képzés és a foglalkoztatottság közötti lehető legnagyobb összhang megtalálására támaszkodik. A kompetencia fogalma a nemzetközi gazdasági verseny közegeiben azzal kapcsolatban került reflektorfénybe, hogy a súlypont a munkahelyekről az egyénekre helyeződött. A vállalatok ezért nagy nyomást gyakorolnak az oktatási rendszerre: olyan munkaerőt igényelnek, amelyik rendelkezik a megkívánt kompetencia-szinttel, a fiataloknak az iskolából kikerülve azonnal alkalmazhatóknak és alkalmazkodóknak kell lenniük.

A projektben használt kompetencia-definíció le Boterftől (1997) származik: „az egyén azon képessége, hogy mobilizálja forrásainak egy együttesét egy bizonyos problémaszituáció-együttes megoldására”. Egy komplex problémahelyzetben többféle forrástípust is mozgósítani kell, mint megszerzett tudások és környezeti tudások, amelyeket cselekedni tudásnak nevezhetnénk.

Az assistant familial/nevelőszülő modulrendszerű szakképzési kínálat, a kompetenciákra vonatkozó Európai Képzési Keretrendszer és az ECVET

Az Európai Bizottság 2008. április 23-i ajánlásai előírják, hogy „2012-re minden országos keretben kidolgozott képesítésnek az EKKR-re kell hivatkoznia”. A hivatásos nevelőszülő képzés modulrendszerű kínálatának kiépítése nem csupán ezen ajánlás életbe léptetésére ad lehetőséget, hanem egy módszer ez irányú kidolgozására is. Az európai szövegek szabad kezét adnak a szereplőknek a kivitelezéshez.

Az EKKR-hez az Európai szakoktatási és Szakképzési kreditrendszer (ECVET) (9) szabályai szerint rendelődnek tanegységek, azaz kreditek. Alapvető az Európai Közösségek Bizottsága 2002. november 12-én elfogadott oktatási tanácsi állásfoglalása (10) és a szakoktatás és szakképzés (VET) területén való megerősített európai együttműködés jövőbeli prioritásairól szóló, 2002. november 30-i koppenhágai nyilatkozat. (11) A tanulmányi eredmények nemzetközi kontextusba való transzferének biztosítása azt feltételezi, hogy a képzést nyújtók vagy a kompetens hatóságok partnerségi egyezményeket kötnék. Ezekben megnevezik a képesítések közötti megegyezőségeket (egységek és kreditpontok), a tanulmányi eredmények (tanegységek) felmérésének, transzferének és érvényesítésének folyamatait és a minőségbiztosítás érdekében tett intézkedéseket. Az ECVET rendszerben egy tanegységnek (modulnak) tartalmaznia kell az egység általános címét, az elvárt tudás, készségek és kompetenciák listáját és a megfelelő tanulmányi eredmények értékelési kritériumait. A kreditpontokat elsősorban a képesítés egészéhez rendelik hozzá. Aztán a pontokat felosztják a különböző vizsgaegységek között annak függvényében, hogy azok mekkora jelentőséggel bírnak a képesítésben. Megegyezés szerint, egy

intézményi oktatás keretei között végzett, egy éves képzést igénylő képesítés 60 ECVET odaítélését teszi lehetővé.

A vizsgaegységeket (vagy UC) az összegyűjtés szabályát követve és a megfeleltetés szabálya szerint lehet megszerezni. Lehetővé válik adott számú ECVET kredit hozzárendelése minden egyes egységhez, az egységek relatív jelentősége szerint, és a modulrendszerű nevelőszülő képzés elhelyezése az EKKR nyolc szintjének egyikén. (12)

Az AFUE projektben szociális, gyermekvédelmi szféra szükségleteiből kiindulva fokozatosan építettük fel a képzési eszközöket, hogy azok megfeleljenek a feltárt szükségleteknek. A folyamat a következő: szakmai tevékenységek – megkövetelt kompetenciák – a képzés tartalma – képesítés.

A projekt első eredménye: Állapotrajz és diagnózis a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési ellátásáról és a nevelőszülők szakképzési szükségleteiről Bulgáriában, Magyarországon és Romániában

A fogalmi megközelítés az elhagyás, a segítő kapcsolat, a gyermekkori szociális segítség és a családba fogadás definiálását jelentette. Bulgáriában az elhagyás a gyermek gondozásba vételének szülők általi elutasítását jelenti. Romániában az elhagyást úgy tekintik, mint a kulturális és/vagy pénzügyi okok miatt nem kívánt vagy nem elfogadott terhességek kezelésének kezdetleges módját. Magyarországon az elhagyás kifejezés valójában nem létezik a szakmai nyelvben.

Bulgáriában a segítő kapcsolat fogalma hivatalosan nem létezik. Inkább beszélnek szolgáltatás- és segítségnyújtás formájában történő szociális intervencióról. Romániában a fogalom bizonyos speciális értékek, elvek és módszerek alkalmazását és használatát jelzi. Magyarországon, a segítő kapcsolat fogalmát a megkérdezett szakmabeliek az alábbiak szerint határozták meg: „Empátia, gyermekhez való szeretetteljes közeledés, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése, a támogatott személlyel való kommunikáció és együttműködés. Kapcsolat egy szociális szakember a támogatásra szoruló személy és a humánszolgáltatók között.”

Bulgáriában a családba fogadásnak két fajtája létezik, az önkéntes és a hivatásos nevelőszülői ellátás. Mindemellett a nevelőszülői ellátás fogalma nem egyértelműen megkülönböztetett az adoptálástól. Romániában a családba fogadás az olyan családi típusú szolgáltatásoknak felel meg, melyek biztosítják a szüleitől – átmenetileg vagy végérvényesen – elválasztott, és egy természetes személy otthonába vagy családba elhelyezett gyermek nevelését és gondozásba vételét. Magyarországon az alapellátás a veszélyeztetett gyermeket a családjában védi, a szakellátás pedig gyermekotthonban vagy nevelőszülőnél.

A jogi kereteket a (1) gyermekvédelem nemzeti törvényeinek és (2) a decentralizációhoz kapcsolódó rendelkezéseknek az összevetésével tártuk fel. Magyarországon a gyermekvédelmi törvény (szolgáltatási és anyagi) támogatást biztosít a gyermeket nevelő családoknak és védelmet nyújt a családjukból kiemelt gyermekeknek is. Bulgáriában a decentralizáció a szociális szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódik. Romániában az országos rendelkezéseket közszolgálatok és magánszolgálatok biztosítják. Magyarországon a gyermekvédelmi rendszert az állam és a megyei közhivatalok irányítják. Minden megyei közigazgatásban működik nevelőszülői hálózat, valamint bizonyos megyék – összesen 12 – civil és vallási szervezetében.

A gyermekvédelem politikai kereteinek feltárása az (1) irányok, döntési és finanszírozási szintekre, (2) a családba fogadás megszervezésére, (3) a francia „assistant familial” (nevelőszülő) szakmához legközelebb álló foglalkozás megtalálására, és (4) a képzési kínálat vizsgálatára irányult, az alábbiak szerint:

1. Bulgáriában a nemzeti politikai rendelkezésekben az nevelő intézetek elsődlegességének megszüntetése prioritást élvez. Romániában országos szinten a Nemzeti Gyermekjogvédelmi Hatóság biztosítja a gyermekvédelmet. Magyarországon pontos nyilvántartási rendszert vezetnek (13), melyben rögzítenek a gyermek nevelésbe vételére vonatkozó minden adatot a gyermekvédelmi rendszerbe való bekerülésétől kezdve távozásáig (a gyermekgondozás és gyermeknevelés keretein belül).

2. *A családba fogadás megszervezését* illetően igen jelentős eltéréseket találtunk. Bulgáriában a befogadók lehetnek önkéntesek vagy hivatásosak. Romániában a gyermekvédelmi intézkedés keretein belül a Gyermekvédelmet Támogató Főigazgatóság a gyermeket a megfelelő szolgálatok felé irányítja.

Magyarországon a gyermekek védelem alá helyezésére egy családasszisztens segítségével és a városi jegyző ellenőrzése alatt kerül sor. A gyermekjóléti alapellátás a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítését, a veszélyeztetettség megelőzését és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzését szolgálja. Az ideiglenes elhelyezés egy közeli családtagnál, egy befogadó családnál, gyermekotthonban vagy befogadó intézményben is megvalósítható. A gyermekvédelmi szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek otthont nyújtó ellátását.

3. A francia „assistant familial” szakmához legközelebb álló foglalkozás/állás/beosztás Bulgáriában a „hivatalos befogadó szülő”. Ez a személy ideiglenes formában nevel egy vagy több, a családjában elhelyezett gyermeket, a gyermekvédelmi törvénynek (27. cikk) megfelelő szerződés értelmében. Ez a foglalkozás nem szerepel az országos foglalkoztatási jegyzékben. Romániában a francia elnevezéshez legközelebb álló kifejezés a gyermekgondozó. A gyermekgondozó egy szociális asszisztens felügyelete alatt dolgozik, aki figyelemmel kíséri munkáját, tanácsokat ad neki és értékeli. Ezen kívül kapcsolatban áll az állami vagy magán gyermekvédelmi szolgálatokkal. Magyarországon több foglalkozás is közel áll a francia „assistant familial” elnevezéshez, ezek:

- A gyermek gondozását átmeneti jelleggel biztosító gyermekgondozók.
- A befogadó szülők, akik az ideiglenesen vagy tartósan náluk elhelyezett gyerekek gondozását végzik a tanácsadóval együtt elkészített gondozási terv alapján.
- A hagyományos nevelő szülők, akik – a működtető által elkészített egyéni gondozási-nevelési terv alapján – saját háztartásukban nyújtanak teljes körű ellátást az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermeknek, valamint utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttnek. Esetenként a gyermek gyámságát látják el, és szervezik annak szüleivel való kapcsolatát.

– A hivatásos nevelő szülők, akik a külön jogszabályban meghatározott képesítési előírásoknak megfelelnek. Előre meghatározott gondozási terv szerint biztosítják a gyermek fejlődését, és támogatják annak örökbe fogadását, ha szükséges. Ők az örökbefogadó szülők tanácsadójával, a gyámügyi tanácsadóval, a felügyelő szakhatóságokkal és más gyermekre vonatkozó intézménnyel dolgoznak együtt. Végül, gyám szerepét is betölthetik.

– Speciális hivatásos nevelőszülő az a hivatásos nevelőszülő, aki a képesítési előírásoknak megfelel és alkalmas a nála elhelyezett, súlyos magatartászavaros, vagy pszichoaktív szerekkel küzdő, speciális ellátást igénylő gyermek nevelésére, és családjába történő visszakerülésének elősegítésére.

– Különleges nevelőszülő, aki az öt féle szervi, vagy mentális fogyatékkal élő, vagy 0–3 éves kora miatt különleges nevelési igényű gyermeket nevel.

(4) A képzési kínálat is eléggé eltérő képet mutat. Bulgáriában a képzéseket a Szociális támogatási ügynökség és a nem kormányzati szervezetek szervezik. A főállású befogadó szülőknek kötelező ezt a képzést elvégezniük. Romániában két képzési típus léte-

zik: a szakmai alapképzés és a szakmai továbbképzés. A képzőközpontokat az Országos Szakmai Felnőttképzési Tanács (CNFPA) akkreditálja.

Ahhoz, hogy Magyarországon valaki nevelőszülő szakképzésben vehessen részt, az elhelyezett gyermeknél (18, de legfeljebb 45 évvel) idősebbnek kell lennie; képesnek kell lennie a gyermek fejlődésének biztosítására, és segíteni a családjába való visszatérését; 60 órás felkészítő tanfolyamot kell végeznie – ami a hagyományos nevelőszülőség feltétele –, melynek egyik fele egy döntés-előkészítő csoportmunka, másik fele szakirányú felkészítés. Így sajátjaival együtt négy gyermek gondozását vállalhatja, amely nem jelent munkaviszonyt. Félévente hat órás továbbképzésen kell részt vennie. Hivatásos nevelőszülő lehet az, aki további 300 órás szakképzés után OKJ-s szakvizsgát tett, és részt vesz a kötelező, akkreditált szociális továbbképzési programokon.

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek gondozásba vételére vonatkozó képzési szükségletek állapotfelmérése

Az országok legfőbb kihívásai: Bulgáriában a befogadó szülőkre inkább úgy tekintenek, mint a gyermekvédelmi rendszer klienseire, és nem elismert szakemberekre. Külön finanszírozás sem létezik a befogadó családi szolgáltatás számára. Hiányoznak a megfelelően felkészült felnőttképzők.

Romániában a felmerült problémák: a különböző alapszövegek rendelkezései közötti disszonancia, az akkreditált képzést nyújtók csekély száma, az alapképzés iránti csekély érdeklődés a továbbképzéshez képest, helyettesítő gyermekgondozók hiánya. Nehézségek fedezhetők fel a megyei szociális támogatási igazgatóságok részéről is a továbbképzések finanszírozását illetően.

Magyarországon a nevelőszülők és a nevelőszülői tanácsadók számára szervezett gyakorlati képzések száma növekszik. Napirenden van a speciális és hivatásos nevelőszülők képzésének és állásínálatának javítása; a nevelőszülők és nevelőszülői tanácsadó munkakörök funkcióinak és feladatainak különválasztása; a nevelőszülői tanácsadók képzésének és feladatainak országos szintű összehangolása; országos szintű kommunikációs hálózat kiépítése a gyermekvédelem területén.

Mindhárom országban visszatérő problémaként jelentkezik a szakma elismertségének hiánya, a képzés elégtelensége és a finanszírozási problémák.

Megvalósíthatósági tanulmány: a francia nevelőszülő végzettség átültetésének feltételei az állapotrajzok és szakképzési szükségletekről felállított diagnózisok alapján

Melyek a transzfer feltételei? A válaszhoz azonosítani kellett a transzfer által érintett foglalkozási kategóriákat, értékelni a létező képzési gyakorlatokat, összehasonlítani a nemzeti szabályozási kereteket. A francia 'assistant familial' és a magyar nevelőszülő OKJ SZVK-ja, vagyis modulrendszere és kompetencia területei eltérnek egymástól, logikájukat, struktúrájukat tekintve egyaránt. A francia rendszer kompetencia-felfogása egyszerűbb, átláthatóbb és a tevékenységekből kiindulva építi fel a rendszert. Nem differenciál szakmai, személyes, társas és módszer-kompetenciákra. Az úgynevezett feladatprofilban fedezhetők fel a tevékenységek különböző cselekvő igékkel kifejezett mondatokban. (14)

Állami beavatkozást igénylő rendszer kidolgozása e projekt keretében nem végezhető el. A kifejlesztett képzési programot, illetve modulrendszerű tananyagot a következő magyarországi szakképesítésekkel rendelkezők képzésében és továbbképzésében lehet felhasználni:

– Nevelőszülő

- Hivatásos nevelőszülő
- Gyermekgondozó nevelő
 - Gyermek és ifjúsági felügyelő
 - Házi időszakos gyermekgondozó részképesítések
 - Valamint a gyermekotthoni asszisztens
 - és a Kisgyermekgondozó nevelő részképesítéseknek
- Szociális segítő
 - Szociális asszisztens
 - Szociális gyermek és ifjúságvédelmi ügyintéző elágazással
 - Foglalkoztatás szervező
 - Mentálhigiénés asszisztens
 - Szociokulturális animátor
- Családpedagógiai mentor

A projekt eredményei felhasználhatók (1) a fent felsorolt szakképesítések továbbképzésénél. (2) Kidolgozunk és akkreditáltatunk egy ISCED 4B szintű, a hazai Felsőfokú Szakképzés rendszeréhez tartozó (OKJ 55 szint kódú) Nevelőszülő tanácsadó képzést és a hozzá tartozó programot. Ennek a szaknak az elfogadtatása az NSZFI hatáskörébe tartozik. A szak bemeneti követelménye a hivatásos nevelőszülői képzéssel, középiskolai érettségivel való rendelkezés. A képzés a felnőttképzés (felsőfokú szakképzés) keretében valósulna meg és egy éves időtartamú lenne. (3) Az eredményekre rá lehet telepíteni egy diplomával rendelkezőknek szóló szintén felsőfokú szakképzést a 61-es szint kódú Komplex családsegítő és támogató tanácsadó képzés programját is, hiszen a Magyar Kormány kisebbségekkel, hátrányos helyzetűekkel foglalkozó államtitkársága is komplexen kezelő rendszerben kezeli el a társadalmi méretű probléma megoldását. (15)

A feladatprofil kidolgozása (a francia *Référentiel métier*, RM)

A családba fogadás szakembereit illető szakmai referenciagyűjtemény kidolgozásának metodológiája és eszközei Bulgáriára, Magyarországra és Romániára vonatkozóan

A szakmai referenciagyűjtemény, feladatprofil (RM) a nevelőszülő szakmai tevékenységi területét határozza meg. Az RM munkahelyzetek elemzésén alapul, de számításba veszi a tevékenységek előrelátható fejlődését is, a munkáltatók és az intézmények képviselői által továbbított információk alapján.

Az RM három fő funkciót tölt be: (1) Közvetítő funkciót az – egy képzés kigondolásában és kidolgozásában részt vevő – különböző partnerek között. Munkáltatónak és képzőnek meg kell egyeznie a képzés célját illetően. (2) Kidolgozási eszköz funkcióját a képzés kidolgozási folyamatában a kompetenciák kidolgozásához. A szakmai tevékenység elemzése során kiemelt elemek adják azt a talapzatot, amelyre a képzési referenciagyűjtemény épül. (3) A képzés szakmai céljára vonatkozó tájékoztató funkciót minden egyes szakmai tájékoztató és pályaválasztási szervezet számára.

A referenciagyűjteményt hivatkozásként használják. Az így körvonalazódó típus-foglalkozás fogalmát az ugyanazon szakmai cél elérését támogató szakmai tevékenységek és feladatok határozzák meg. Az AFUE projektben ezt a modellt használjuk. A típus-foglalkozás elemzésének megvalósításához a három transzfer országban, a projekt partnerei az alábbi elhatározások szerint dolgoztak:

- Az RM összeállításához vezető elemzési szintek a tevékenységek lesznek, melyeket feladatokra, azokat pedig műveletekre bontják.
- A kompetenciákat a feladatokból vonják le.
- A feladat műveletekre bomlik. A műveletek a szakma gyakorlásához szükséges egész szakmai know-how feltérképezését szolgálják.

A megnevezett öt-tíz tevékenység teljes mértékben tapasztalatra alapul. Ez a nagyságrend lehetővé teszi egy bizonyos számú kompetencia megszerzését, mely általában húsz körüli. A kompetencia fogalmának a projektben alkalmazott jelentése: „egy egyén képessége források, nevezetesen elméleti, módszertani és gyakorlati tudás mozgósítására”. A leírt feladatnak tehát kellően gazdagnak kell lennie ahhoz, hogy abból következtetni lehessen a különböző elméleti, módszertani, gyakorlati és kapcsolati ismeretekre.

Szakmai tevékenységek és feladatok bemutatása

1. táblázat. Tevékenységek és feladatok listája

Kód	Tevékenységek	Példa	Feladatok
A2	A személyre szabott egyéni gondozás tervezése és megvalósítása. A gyermek alapvető szükségleteinek kielégítése	A2.T1	A gyermek számára megfelelő élettér kialakítása
		A2.T2	Kiegyensúlyozott életritmus
		A2.T3	Testi és mentális higiénia
		A2.T4	Biztonságérzet
A3		A3T1	Értéktadás, szocializáció
		A3T2	Tanulásszervezési kompetencia
		A3T3	Iskolai és iskolán kívüli tevékenységek orientálása
	A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek oktatásának, tanulásának kísérése		
A4	A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek támogatása a vérszerinti szüleivel való kapcsolatban	A4.T1	A nevelő családtól való elválás, kiválás előkészítése
		A4. T2	A vérszerinti családdal való kapcsolat kialakítása és működtetése
		A4.T3	Segíteni a gyermeket a kettős kötődés megélésében, feldolgozásában
A1	A személyre szabott egyéni gondozás-nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek integrációja a nevelő családba	A1. T1	A nevelő család feladatainak előkészítése
		A1.T2	A család működése
		A1.T3	A gyermek kapcsolatai
A5	Gyámság és dokumentációs feladatok	A5.T1	Együttműködés a gyámhivatalokkal
		A5.T2	Gyermek gondozásával, nevelésével kapcsolatos feladatok ellátása
		A5.T3	Gyermek érdekeinek képviselete
A6	Önálló életre felkészítés feladatai	A6.T1	Utógondozói ellátás jogszabályi hátterének ismerete
		A6.T2	A gyermek önálló életre való felkészítése
		A6.T3	Pályorientáció speciális kérdései
		A6.T4	Az ifjúkor sajátos személyiséglélektani időszaka

A7	Különleges szükségletű gyermekek gondozása-nevelése (0–3 éves korú, tartós beteg és fogyatékkal élő gyermekek)	A7.T1	0–3 éves korú gyermek szükségletei
		A7.T2	0–3 éves korú gyermek gondozása-nevelése
		A7.T3	Tartós betegségek specifikumai
		A7.T4	Tartós beteg gyermek gondozása-nevelése
		A7.T5	Fogyatékoságok ismérvei
		A7.T6	Fogyatékkal élő gyermekek gondozása-nevelése
A8	Csapatmunka	A8. T1	Nevelőszülő saját motivációja, saját szerep tisztázása
		A8. T2	A gyermek számára személyre szabott projekt kidolgozása és kísérése szakmai team tagjaként
		A8. T3	Együttműködés és koordináció formáinak ismerete és az abban való részvétel, szakmai kommunikációs készségek (esetmegbeszélés, esetkonferenciák)
A9	Mentálhigiénés támogatás és minőségbiztosítás	A9.T1	Mentálhigiénés és kommunikációs ismeretek és azok gyakorlata
		A9.T2	Személyiségfejlesztés elmélete és gyakorlata
		A9.T3	Szupervízió és egyéb képzések, továbbképzések ismerete. haszna
A10	Kommunikáció a gyermekkel	A10.T1	Megfelelő kommunikáció azonosítása a kedvezményezett kora szerint
		A10.T2	Megfelelő kommunikációs forma alkalmazása
		A10.T3 A10.T4	Kommunikációs hiányok azonosítása Kommunikációs hiányos kijavításának figyelemmel kísérése

A Gondolat Kiadó könyveiből

2. táblázat. Példa az A3 szakmai tevékenység egy elemének kidolgozására:

A3 szakmai tevékenység : A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek oktatásának, tanulásának kísérése		
A3T1 feladat : Értéktáadás, szocializáció		
Feladat leírása	VÁRT EREDMÉNYEK	KRITIKUS PONTOK
<ul style="list-style-type: none"> – 1. művelet: A gyermek kapcsolati gondjainak (pl. társaival, nevelőivel, szüleivel, stb.) feltárása. – 2. művelet: Asszertív viselkedés elősegítése. A társadalmi beilleszkedés elősegítése – 3. művelet: A város (község, lakóhely) környezeti jellemzőinek (pl. szociális háló), a helyi sajtó, rádió, televízió stb. megismertetése – 4. művelet: A gyermek magatartásának, viselkedésének formálása, ellenőrzése. Legyen képes kezelni a konfliktusokat és ezt a képességet a gyermekben is kifejleszteni. Szabályozott indulati élet elsajátíttatása. – 5. művelet: A „meghallgatás” készségének tanúsítása, a türelmetlen beavatkozások kerülése – 6. művelet: Együttes cselekvés a gyermekkel – 7. művelet: Ideiglenes nevelési helyzet - kontra kötődés, szerepkonfliktusok - szerepdefiníció (szülő-nevelő) A kötődés és a szociális viselkedés összefüggéseinek feltárása. A kötődések pedagógiai megközelítésű vizsgálata, a kötődés nevelő hatásában rejlő lehetőségek feltárása. Szociális kompetencia fejlesztés: a megfelelő készségfejlesztő program alkalmazása. – 8. művelet: Adekvát tanulási tapasztalatokkal a szociális viselkedés tanítása. – 9. művelet: Nevelőszülői látogatások az iskolában, megtudni, hogy mi és hogyan történik ott – 10. művelet: A tanulással töltött idő és a szabadidő helyes egyensúlyának megteremtése – 11. művelet : A tanulás értelmének felismertetése a gyermekkel 	<p>A nevelőszülő képes lesz a gyermekkel feldolgoztatni az új környezet információit, elfogadtatni vele az új helyzetet.</p> <p>A nevelőszülő fel tudja dolgozni saját szerepét, megérti a saját viszonyulásait a dolgokhoz.</p> <p>A nevelőszülő képes az együttműködésre az iskolával, meg tudja ismertetni és el tudja fogadtatni a gyermek környezetével, így különösen az oktatási-nevelési intézménnyel az adott helyzetet.</p> <p>A nevelőszülő tudja segíteni a gyermeket az asszertív viselkedésformák elsajátításában és alkalmazásában, a környezetbe történő beilleszkedésben.</p> <p>A gyermek számára értékékként jelenik meg a tanulás.</p>	<p>Pszic Ezen a területen is kiemelten fontos időszak a befogadást követő első néhány hónap, a gyermek ekkor fokozott támogatásra szorul.</p> <p>A gyermekek, különösen, akik erős vérszerinti kötődésekkel rendelkeznek, nehezen fogadják el az életükbe lépő új szereplőket.</p> <p>A legtöbb gyermek korábbi kötődési problémákkal rendelkezik, az erről való ismeret és a kezeléséhez szükséges készségek, képességek ezen a területen is fontosak a nevelőszülők számára.</p> <p>Társ A környezeti effektusok romboló hatása az első időszakban folyamatosan és erőteljesen, de a későbbiekben is fokozottan érvényesül a nevelt gyermekek életében, egyedi helyzetük miatt.</p> <p>Gyakran a gyermek esetében külső megjelenés, fejlődési rendellenesség, mentális visszamaradás vagy egészségi állapot más rendellenessége okoz nehézségeket az elfogadásában a társas kapcsolatok szintjén.</p> <p>Az iskola nem mindig felkészült a nevelt gyermekek speciális fogadására, nem ismerik a háttérben zajló folyamatokat.</p> <p>A gyermekek többsége olyan családból kerül ki, ahol nem érték a tanulás, és ez előfordulhat egyes nevelőszülői családok esetében is.</p>

A családba fogadás szakembere/nevelőszülő szakképzés tulajdonságprofilja Magyarországra vonatkozóan: képesítési referenciagyűjtemény/tulajdonságprofil, modulrendszerű európai képzési program

Az Európai Parlament előírja (16) a tagországok számára a kreditrendszerek (ECVET) kialakításához az országos minősítések egységekre bontását, amelyeket 'tanulási egységeknek' neveznek. (17) A vizsgaegységek feladatainak európai listáját tartalmazza a parlamenti utasítás 2. melléklete.

3. táblázat. A kidolgozott képzési modulok Magyarországon

UF1						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A1.	UC1	M.1.1	Gyermekek ellátási alappeladatai	40	3	2
UF2						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A2.	UC2	M.2.1	A családi környezet felkészítésének feladatai	40	3	1
UF3						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A3.	UC3	M3.1	A gyermek képességeinek kibontakoztatásával kapcsolatos feladatok	40	3	2
UF4						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A4.	UC4	M.4.1	Az önálló életre való felkészítés feladatai	40	3	1
UF5						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A5	UC5	M.5.1	A gyámsággal kapcsolatos feladatok	40	3	1
UF6						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A6.	UC6	M.6.1	A nevelőszülő dokumentációs feladatai	40	3	2
UF7						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A7.	UC7	M.7.1	Különleges szükségletű gyermekek gondozása, nevelése	90	3	2
UF8						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A8.	UC8	M.8.1	Csapatmunka	90	3	1
UF9						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A9	UC9	M.9.1	Mentálhigiénés támogatás és minőségbiztosítás	90	3	2
UF10						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A10	UC10	M.10.1	Kommunikáció	90	3	2

Példa egy vizsgaegységre a magyar munkacsoport anyagában:

4. táblázat. UC N°3 (VIZSGAEGYSÉG): A gyermek képességeinek kibontakoztatásával kapcsolatos feladatok

Szám	Ismeretek	Leírás
E1	C1, C2,	<p>Vizsga leírása: Bemutatja az egyéni fejlesztési terv és a beilleszkedéshez kapcsolódó dokumentáció elkészítésének szempontrendszeit, lépcsőfokait, s javaslatot tesz fejlesztő tevékenységre.</p> <p>Időtartam: 1 óra</p> <p>Megvalósítási feltételek: semmi</p> <p>Felkészülési idő: benne foglalt</p> <p>Vizsga formája: gyakorlati</p> <p>Osztályozási rendszer (számmal, szöveges) : 1–20 pont</p> <p>Az értékelés szempontjai> Helyi tételsor alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szakmai tartalom> Szakmai ismeretelemek (10 pont) • értékelendő kompetenciák: döntésképeség, rugalmasság, nyelvhelyesség, közérthetőség, udvariasság, logikus gondolkodás, kreativitás, ötletgazdagság, helyzetfelismerés (10 pont) <p>Vizsgabizottság: egy szakember és egy oktató</p> <p>ECVET: 2; szint 3–4</p>

5. táblázat. Vizsgaanyagban értékelt ismeretek listája és részletezése

1. A megismeréshez szükséges technikákat sajátít el	<p>1.1 Megismeri a gyermek adottságait, képességeit, előtörténetét</p> <p>1.2 Megismeri a gyermek különleges és speciális képességeit</p> <p>1.3 Törekszik a szociokulturális és az adottságokból eredő hátrányok csökkentésére. Gondoskodik a szellemi és erkölcsi fejlődést szolgáló, kulturális értékekhez való hozzájárulásról. Biztosítja a gyermek kötelező oktatásban való részvételét.</p>
2. Fejlesztő tevékenységet folytat	<p>2.1 Megalapozza és fejleszti a gyermek tanulási, önművelési, művelődési szokásait, igényeit. Figyelemmel kíséri a gyermek iskolai előmenetelét.</p> <p>2.2 Pozitívan kezeli az átlagtól való eltérést a gyermek képességeiben</p> <p>2.3 Részt vesz a családjogi helyzet rendezésében. Elősegíti a gyermek vérszerinti vagy örökbefogadó családba való visszakerülését.</p>

6. táblázat. Példa egy modulra

<p>MODUL KÓDJA : M 3.1 A gyermek képességeinek kibontakoztatásával kapcsolatos feladatok</p>	<p>Modul leírása : A modul célja, hogy a képzésben résztvevők ismereteket szerezzenek a gyermek fizikai és pszichológiai fejlődésének egyes állomásairól, továbbá valós betekintést nyernek a lehetséges tehetséggondozásról és az esetleg szükséges rekreációról is. A modul során a játékra, mint képességfejlesztő és nevelő elemre nagy hangsúly esik.</p>
<p>Modul céljai</p>	<p>Tudás (elméleti ismeretek) Játék, tehetséggondozás, rekreáció, fizikai és pszichológiai ismeretek Képességek (gyakorlati ismeretek) Megismeri a gyermek adottságait, képességeit Megalapozza és fejleszti a gyermek tanulási, önművelési, művelődési szokásait, igényeit Biztosítja a gyermek kötelező oktatásban való részvételét Figyelemmel kíséri a gyermek iskolai előmenetelét Biztosítja a gyermek számára a szakszerű segítségnyújtás lehetőségét Törekszik a szociokulturális és az adottságokból eredő hátrányok csökkentésére Megismeri a gyermek különleges és speciális szükségleteit Gondoskodik a szellemi és erkölcsi fejlődést szolgáló, kulturális értékekhez való hozzájutásról Elősegíti a gyermek vér szerinti vagy örökbefogadó családba való visszakerülését Kompetenciák (készségek) Együttműködési képesség Csapatszellem Gyermekjátékok használata Kreativitás Koncentráció</p>
<p>Tartalom</p>	<p>A gyermek képességei – Speciális élethelyzetből adódó lélektan – Különleges és speciális szükségletű gyermekek – A gyermek magával hozott normái és szokásai – A játék és a tanulás személyiségfejlődésben betöltött szerepe Gyermek fejlődésének szakaszai (fizikai, pszichikai és kapcsolati, érzelmi és szexuális, stb. szempontból) – pszichomotorikus és érzelmi fejlődés gyermek és a testének felfedezése – test ábrája – mi az érzékenység? (hogyan fejlődik a gyermekeknél? alap biztonság fogalma és korai interakciók) – kisgyermek és gyermek pszichikai élete, és a pszichológiai, érzelmi fejlődés különböző szakaszai – a különböző szakaszok, a záróizom kontroll elsajátítása (neuropszichológiai és pszichológiai érés fontossága a záróizom kontroll elsajátítására vonatkozóan a gyermekre alkalmazott tanulás révén, a tisztaság szociális, családi és érzelmi szervezetben, felnőttek szerepe ennek elsajátításában) – Ödipusz-komplexus időszaka és helye a személyiség kialakulásában – szexualitás és nemek differenciálása (különböző fejlődési szakaszok: nemi szervek megismerése, a nemek közötti különbségek megismerése, az élet eredete, az anyaság kérdése (vonatkoztatva a pszichológiai, érzelmi fejlődés szakaszaiba), szexuális kíváncsiság, értelmet adni a gyermek a szexualitással szembeni viselkedésének, gondolatok a szexualitás társadalmi és kulturális megjelenéséről – a nyelv (nyelv a személyiség fejlődésében s kialakulásában,</p>

Tartalom	<p>nyelv fejlődése, beszélt nyelv előtti verbális intelligencia), a családi, társadalmi és kulturális kontextus fontosságának ki-mutatása a nyelv elsajátításában, verbális és nem verbális nyelvi elemek, nyelvi zavarok (késői beszédfejlődés, képzési zavarok, diszfázia, afázia, stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szociális fejlődés – néhány szakasz a gyermek korának függvényében: különböző kapcsolatok fejlődése (gyermek/szülő – gyermek/más felnőttek – gyermek/más gyermekek) – A gyermek intellektuális fejlődése – mi az intelligencia? az intelligencia többoldalú megközelítése – hogyan alakul ki a gyermekeknél? – melyek a fejlődési „akadályok”: – hogyan lehet elősegíteni az ismeret és a megértés iránti figyelmet? – hogyan viselkedjek a befogadott gyermek iskolai bukása esetén? – intellektuális lemaradás, koraérett gyermek: jobban megérteni és figyelemmel kísérni a „más” gyermeket – Emmi Pickler elméletének bemutatása – szabadon mozogni – kapcsolatok a szenzoriális ébredés és az szellemi ébredés között – Játék és játékszerek szerepe a gyermek fejlődésében – Segítés abban, hogy megteremtsek a gyermek ébredését elősegítő feltételeket – Ébredést fékező tényezők – Játékos tevékenységek, játék és szabadidő: festés, olvasás, mondókák, motoros tevékenységek
Célcsoport	Nevelőszülő a munka során
Pedagógiai módszerek	<p>Pedagógiai módszerek</p> <p>Elsősorban: Elméleti ismeretek</p> <p>Ismeretek cseréje, tapasztaltok</p> <p>Brainstorming használata</p>
Időtartam	40 óra
Értékelés	<p>Értékelés</p> <p>Szükség szerint</p>
Források	(A pedagógiai eszközök kódjai)

A nevelőszülő szakképzés vizsgaegységei Franciaországban, Magyarországon, Bulgáriában és Romániában – európai szintézis

Az európai szintézis tíz vizsgaegység megtartását rögzíti, amely mind a négy ország nemzeti programjával kompatibilis.

UC 1. A gyermek befogadása és integrációja a nevelő családba
 Otthoni higiénia és biztonság
 Mindennapi étkezési higiénia és táplálkozási zavarok
 A gyermek bioógiai ritmusa
 Fizikai és pszichés roszullétek tüneteinek enyhítése, megfelelő reagálás

UC 2. A gyermek tanulmányainak figyelemmel kísérése
 A gyermekkor fejlődési fázisai
 A serdülőkor fejlődési folyamata
 Bűnözés kockázatának kezelése : javítás, értelmezés a gyermek lelki-érzelmi fejlődésének megfelelően
 Az iskolarendszer és szerepe a tanulás fejlesztésében (tanulási zavarok, diszlexia, hiperaktivitás ...)
 A megelőzés és ellátás intézményi feladatai: a speciális ellátás eszközei
 Kulturális és szabadidős tevékenységek (egy szabadidős, szórakoztató tevékenység beiktatása)

UC 3. Kommunikáció a gyermekkel
 A megfigyelés és meghallgatás módszerei, az információközvetítés sémája, aktív hallgatás

<p>UC 4. A gyermek mindennapi életének megszervezése</p> <p>A szokások kialakításának folyamata és a gyermek segítése. Az ismétlések és a mindennapi rítusok kialakítása.</p> <p>Kötődés, elszakadás és önállósodás. A kötődés zavarai. A kötődés különböző formái Bowlby elmélete szerint és fejlődésük az életszakaszok során; komplex okok (szociális, egészségügyi, pszichológiai...) a gyermek és családja szétválásában, a különválás hatásai és következményei</p>
<p>UC 5. A gyermek jogainak biztosítása és tiszteletben tartása</p> <p>A nevelőcsalád különböző tagjainak helye és szerepe a nevelt gyermek gondozásának vonatkozásában</p> <p>Szülői hibák, nem megfelelő szülők; a gyermek figyelemmel kísérése a nem megfelelő szülőkre tekintettel.</p> <p>Kapcsolati kudarcok; érzelmi hiányosságok</p> <p>Visszaélés</p> <p>Fizikai és érzelmi intimitás a gyermek életkorától és élettörténetétől függően, figyelembe véve a gyermek fejlődésének megfelelő kulturális dimenziókat</p> <p>Interkulturális, vallási és rituális dimenziók, más kultúrák és azok jelentése a gyermek számára;</p>
UC 6. A gyermekre és nevelésére vonatkozó okmányok vezetése
<p>UC 7. A gyermek épségének és biztonságának biztosítása</p> <p>Teendők vészhelyzetben, kisgyermekek egyedi szükségletei</p> <p>Gyermekek és serdülők egészségvédelme</p>
<p>UC 8. Szakmai kommunikáció</p> <p>Törvények és rendeletek kontextusa: gyermekjogok, családjog, gyermekvédelmi jogszabályozás</p> <p>Intézményi és adminisztratív keretek a nevelt gyermekre vonatkozóan; a nevelt gyermekkel és a nevelő családdal kapcsolatos család- és gyermekvédelmi törvényi feltételek, jogi és intézményi védelem</p> <p>A nevelőszülőség fejlődése</p> <p>A gyermekvédelem különböző intézményei; a nevelőszülő státusza a gyermekvédelem rendszerében</p> <p>A tartós nevelésbe vétel különböző szereplőinek helye, az őket illető jogok és kötelességek</p>
<p>UC 9. Pluridiszciplináris (szakmaközi) csapatmunka</p> <p>A nevelőszülő saját felelősségének ismerete a csapatmunkában (szakmai titoktartás, családlátogatás...);</p> <p>A nevelőszülő kapcsolódása a nevelőszülői hálózathoz (az intézményhez tartozás érzése)</p>
UC 10. Szakmai ismeretek és képességek fejlesztése

Összefoglalás

A nevelőszülő szakképesítésnek az EKKR és az ECVET szerinti, modulrendszerű, kompetenciákra épülő kidolgozása során előre léptünk a moduláris képzési program kiegészítésében, a több lépcsős képzésmóddal kidolgozásában. Ez továbbfejleszthető, jelenleg kidolgozás alatt áll – a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán – a magyar tervekhez igazodó, más szakterületekhez és szintekhez kapcsolódó továbbképzési rendszer. A projekt nyomán – és más törekvésekkel összhangban, amelyek a nemzeti szakképzési és felnőttképzési intézet körül formálódnak – a szakmának perspektivikusan ki kell dolgoznia a nemzeti szakképzési kreditrendszert és ahhoz illesztve egy egységes, az európai elveknek megfelelő szak- és továbbképzési modellt.

Jegyzet

(1) Transfert de la Certification Française ASSISTANT FAMILIAL: AFUE No. 2009-1Bg1-LEO05-01643

(2) Conseil de l'Europe. Assemblée parlementaire Doc. 9692. Amélioration du sort des enfants abandonnés en institutions. http://www.assembly.coe.int/ASP/Doc/DocListingDetails_F.asp?DocID=10382 Megtekintés: 2011.08.04.

(3) 3/1970. törvény az elhagyott gyermekek árvaházakban való elhelyezéséről. A törvényt 1997-ben eltörölték.

(4) Az EKKR szövegét lásd: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_hu.pdf; értelmezése: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/brochexp_hu.pdf; magyarázata: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_hu.html (mindegyik 2011. 08. 04-i megtekintés).

(5) Bruxelles, 8/7/2005, SEC(2005) 957, document de travail de la commission „vers un cadre européen des certifications professionnelles pour la formation tout au long de la vie”.

(6) A nemzeti képesítési keretrendszerek kidolgozása Európában (2010. augusztus): CEDEFOP: *Európai Szakképzés-fejlesztési Központ Munkaanyaga*, 2011. 08. 05-i megtekintés, ecvet.nive.hu/download.php?filename=Kepesitesi_kreditrendszerek.hu.

(7) Az Europass bizonyítvány megfelel az Európa Tanács a minősítések transzparenciájáról szóló 1992. december 3-i 93/C 49/01 Határozatának, a Tanács szakmai képzési bizonyítványok transzparenciájáról szóló 1996. július 15-i 96/C 22/04 Határozatának, illetve az Európai Parlament és Tanács 2001. július 10-i 2001/613/CE Határozatának, amely a diákok, a képzésben részt vevő személyek, önkéntesek, tanárok és oktatók mobilitásáról rendelkezik az EU-ban. További információk: <http://europass.cedefop.europa.eu>

(8) A partnerek referenciái az AFUE honlapján: www.projetafue.eu/contact_bg.php; www.projetafue.eu/partenariat.php

(9) Magyar nyelven elérhető dokumentumok: <https://www.nive.hu/ecvet/index.php>

(10) A Tanács állásfoglalása a szakoktatás és szakképzés területén való megerősített európai együttműködés ösztönzéséről (HL C 13., 2003.1.18. 2–4. o.).

(11) Az EU tagállamaiban, az EFTA/EGT országokban és a tagjelölt országokban a szakoktatásért és szakképzésért felelős miniszterek, az Európai Bizottság és az európai szociális partnerek koppenhágai nyilatkozata.

(12) Guide du transfert de projet AFUE (kézirat), lásd: www.projetafue.eu

(13) „Gyermekeink védelmében” c. törzslap, in: www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID.

(14) Lippóy Dóra – Lükő István – Tombor Viktória: *A nevelőszülő képzés korszerűsítése*. In Tudásmenedzsment XII. évfolyam 1. szám 2011. április 30–44. 31.o.

(15) Lükő István háttér tanulmánya az AFUE-projekthez: *A szakképzés keretei Magyarországon. A francia Assistant Familial (Nevelőszülő) szakképzettesség átvihetőségének feltételei a szakképzési szükségletekről készült állapotrajz alapján* (kézirat).

(16) Az Európai Parlament és az Európai Tanács utasítására létrehozva egy európai oktatási kreditrendszert szakmai oktatások és képzések esetére (ECVET, 2008. április 9.).

(17) A projekt egységeire használt kifejezés: 'vizsgaegység'.

Irodalom

Afue (é. n.): *Annexe. Guide de transfert du projet «Transfert de la certification française ASSISTANT FAMILIAL – AFUE» en Bulgarie, Hongrie et Roumanie*. 2012. 01. 25-i megtekintés, Transfert de la Certification Française ASSISTANT FAMILIAL – AFUE, http://www.projetafue.eu/download/Guide_de_transfert.pdf

Le Boterf, G. (1997): *Compétence et navigation professionnelle*. Editions d'organisation, Paris. 2012. 01. 25-i megtekintés, http://www.dijon.iufm.fr/static/formform/ac_equip_for/outils/L2p42.htm

Lippóy Dóra, Lükő István és Tombor Viktória (2011): *A nevelőszülő képzés korszerűsítése. Tudásmenedzsment*, 12. 1. sz. 30–44.

Lükő István (é. n.): *A szakképzés keretei Magyarországon. A francia Assistant Familial (Nevelőszülő) szakképzettesség átvihetőségének feltételei a szakképzési szükségletekről készült állapotrajz alapján*. Kézirat.